

ПРАКТИКА РОЗРАХУНКУ «КАРАНТИННОЇ» ЗАРПЛАТИ

У «БАЛАНС-БЮДЖЕТІ», 2020, № 20, с. 21 розглянуто особливості оплати праці в умовах ризиків зараження коронавірусною інфекцією, а саме можливість виплати підвищеного заробітку та обмеження розміру нарахованого доходу. Як обчислити максимальний заробіток? Яких категорій осіб стосується обмеження? Відповіді на ці та інші запитання – далі в консультації.

Як та на який період запроваджено обмеження заробітку?

Законом від 13.04.20 р. № 553-IX (далі – Закон № 553) унесено суттєві зміни до Закону про Держбюджет-2020, а також до інших законодавчих актів. Зокрема, передбачено, що із квітня поточного року заробіток та грошове

забезпечення (далі – зарплата) практично всіх працівників (включаючи вищі органи влади, суб'єкти господарювання держсектору економіки та місцеві ради) слід нараховувати в обмеженому обсязі.

Для коректного застосування зазначених законодавчих норм Мінекономрозвитку надало мі-

ністерствам та відомствам, а також місцевим органам влади роз'яснення із цих питань (лист від 23.04.20 р. № 3502-06/26135-01). На деяких нюансах зупинимось і ми.

Отже, починаючи із квітня поточного року і до завершення місяця, у якому скасовується карантин, нарахована працівникові зарплата не має перевищувати 47 230 грн.

Звертаємо увагу: ця норма застосовується також до суддів, яким нараховується суддівська винагорода, а також прокурорів та інших осіб, оплата праці яких провадиться з урахуванням спеціальних законів.

Важливою є норма щодо конкретизації періоду розрахунку заробітку за згаданими правилами, тобто йдеться не про дату, яку Кабмін у своєму рішенні визначить днем завершення карантину, а про повний місяць, у якому планується завершення карантину.

Нагадаємо: карантинний період визначено постановою КМУ від 11.03.20 р. № 211 «Про заповнення поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», із подальшими змінами (далі – Постанова № 211), і на сьогодні він триває до 22.06.20 р.

Тож, скажімо, якщо навіть карантин скасують із 23.06.20 р., для обмеження обсягу зарплати лише за робочі дні, відпрацьовані працівником згідно з установленими для його посади нормами тривалості робочого часу за цей період, підстав немає. Тобто обмеження як пряма норма Закону № 553 має бути застосовано до заробітку за роботу протягом усього відпрацьованого місяця.

Які виплати враховуються, а які – ні?

Звертаємо увагу, що для нарахування заробітку до встановленого обмеження – 47 230 грн деякі виплати враховуються, а деякі – ні.

Для наочності покажемо це в таблиці:

Входять до нарахованого обмеженого заробітку 1	Не входять до нарахованого обмеженого заробітку 2
Посадовий оклад	Допомога з тимчасової непрацездатності*
Оплата часу відпусток, що не належать до щорічних (зокрема, додаткові відпустки, що належать держслужбовцям та посадовим особам органів місцевого самоврядування)	Допомога для оздоровлення при наданні щорічної відпустки (для держслужбовців – грошова допомога, що надається згідно із ст. 57 Закону від 10.12.15 р. № 889-VIII «Про державну службу» (далі – Закон № 889)**
Оплата часу службових відряджень	Матеріальна допомога для вирішення соціально-побутових питань
Сума індексації зарплати	Оплата щорічної відпустки**
Доплати за додатковий обсяг роботи (за суміщення професій (посад), виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника, розширення зони обслуговування та збільшення обсягу виконуваних робіт)	Компенсаційні виплати, що належать працівникові при його звільненні
Інші компенсаційні та стимулюючі виплати (надбавки, доплати, премія)	Вихідна допомога, виплачувана у визначених законодавством розмірах
* Розрахунок сум виплати здійснюється згідно із постановою КМУ від 26.09.01 р. № 1266 «Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням».	
** Розрахунок провадиться згідно з Порядком обчислення середньої заробітної плати, затвердженим постановою КМУ від 08.02.95 р. № 100.	

Приклад 1

Керівник апарату облдержадміністрації з 01.05.20 р. оформив частину щорічної відпустки на 14 календарних днів.

Його заробіток за травень – 50 308 грн складається з:

- посадового окладу – 12 100 грн;
- надбавки за ранг – 700 грн;
- надбавки за вислугу років – 2 178 грн (18 % посадового окладу);
- місячної премії – 3 630 грн (30 % посадового окладу);
- суми, що належить за дні відпустки, – 12 400 грн;

- допомоги на оздоровлення під час надання щорічної відпустки – 19 300 грн.

Визначимо загальну суму нарахування, до якої застосовується обмеження:

$$12\,100 \text{ грн} + 700 \text{ грн} + 2\,178 \text{ грн} + 3\,630 \text{ грн} = 18\,608 \text{ грн.}$$

Відпусткові виплати та допомога на оздоровлення не включаються до граничного розміру заробітку згідно з нормами Закону № 553.

Отже, держслужбовець має отримати всі нараховані виплати в повному обсязі.

Чи враховується в нарахованому заробітку для застосування обмеження премія за результатами роботи попереднього періоду (місяця чи кварталу)?

Премія – як місячна, так і квартальна, має входити до заробітку того місяця, на який вона припадає згідно з розрахунковою відомістю. Якщо це квартальна премія, то вона входить до максимального обсягу заробітку в тій частині, що припадає на відповідний місяць кварталу. Наприклад, для розрахунку зарплати за квітень поточного року слід ураховувати третину суми премії, що належатиме працівникові за II квартал. Утім, це буде актуальним під час здійснення розрахунків, принаймні, не раніше ніж у липні поточного року, коли стане відомою фактично нарахована премія за підсумками роботи у II кварталі 2020 року.

Приклад 2

Держслужбовцеві, призначеному на посаду держсекретаря міністерства, за результатами роботи в березні поточного року нараховано премію в розмірі 25 % посадового окладу.

Його заробіток згідно з постановою КМУ від 18.01.17 р. № 15 «Питання оплати праці працівників державних органів» (далі – Постанова № 15) за квітень поточного року складається:

- з посадового окладу – 33 600 грн;
- надбавки за ранг – 900 грн;
- надбавки за вислугу років – 12 096 грн (36 % посадового окладу);
- щомісячна надбавка за виконання особливо важливої роботи – 40 500 грн;
- премії за березень – 8 400 грн.

Разом 95 496 грн.

Однак фактично за квітень йому має бути нараховано зарплату (з урахуванням установлених Законом № 553 обмежень) у розмірі 47 230 грн.

Приклад 3

Заробіток держслужбовця, що обіймає посаду державного експерта в міністерстві, як варіант, може бути таким:

- посадовий оклад – 10 600 грн;
- надбавка за ранг – 400 грн;
- надбавка за вислугу років – 1 590 грн (15 % посадового окладу);
- надбавка за виконання особливо важливої роботи – 30 500 грн;
- премія за результати роботи в березні – 1 060 грн (10 % посадового окладу).

Разом 44 150 грн.

Якщо за умовами оплати праці, установленими в цьому держоргані, працівникові буде нараховано премію за результатами роботи за I квартал у розмірі 30 % посадового окладу – 3 180 грн премії, то в розрахунок зарплати квітня має бути враховано 1/3 цього розміру, а саме 1 060 грн.

А як діяти, якщо працівникам уже нараховано та виплачено заробіток за першу половину квітня (тобто аванс), обсяг якого вже перевищує встановлене обмеження?

У такому разі здійснювати перерахунок уже не треба, адже інакше доведеться або просити працівника повернути надміру одержану суму, або діяти іншим чином. Тобто можуть виникнути проблеми. Однак на виплати за другу половину квітня працівникові не варто очікувати – за квітень свій заробіток виходячи з установлених законодавством обмежень він уже отримав.

Винятком у наведеній ситуації може бути лише виплата, наприклад, сум згідно з наданим листком непрацездатності або інших виплат, що не входять у суму обмеження (47 230 грн) згідно із Законом № 553.

Принагідно звертаємо увагу, що в разі відпрацювання працівником неповного місяця (через тимчасову непрацездатність, відпустку або з інших об'єктивних причин, підтверджених документально) обмеження заробітку також застосовується пропорційно до відпрацьованих ним днів.

А чи обмежується заробіток працівників підприємств, що надають медичні послуги населенню, тобто КНП?

На них, як і на всіх інших працівників, поширюються встановлені Законом № 553 обмеження. Водночас уряду доручено затвердити перелік посад працівників, яких згадане обмеження не стосується.

Ідеться про:

- осіб, які безпосередньо задіяні у заходах, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню, локалізацію та ліквідацію спалахів, епідемій та пандемій гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2;
- осіб, які беруть участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки й оборони, у тому числі в операції Об'єднаних сил (ООС).

За якими правилами має обмежуватися заробіток працівників державних підприємств, банків тощо?

Нагадаємо, що заробіток у розмірі не більше 47 230 грн протягом карантинного періоду згідно із Законом № 553 має також виплачуватися:

- керівникам підприємств, членам (головам) правлінь та наглядових рад та іншим посадовим особам підприємств, визначеним згідно з нормами Господарського кодексу та установчих документів підприємства;
- особам, яким зарплата, місячна винагорода (1/12 річної та додаткової винагороди) нараховуються згідно з постановами КМУ від 19.05.99 р. № 859 «Про умови і розміри оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, та об'єднань державних підприємств» та від 04.07.17 р. № 668 «Про затвердження Порядку визначення умов оплати послуг та компенсації витрат членів наглядових рад державних унітарних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі».

Урядовими рішеннями ці питання частково врегульовано. Так, починаючи із квітня 2020 року слід застосовувати норми постанови КМУ від 29.04.20 р. № 334 «Питання розміру оплати праці керівників, членів виконавчих органів та винагороди членів наглядових рад суб'єктів господарювання державного сектору економіки» (далі – Постанова № 334).

Тобто із квітня та на період до завершення місяця, в якому скасовується запроваджений Постановою № 211 карантин, установлюється обмеження місячного заробітку та винагороди осіб, яких стосуються норми Постанови № 334.

Алгоритм розрахунків обмежень такий самий, як і для бюджетників, про що сказано вище в цій консультації. Тобто до обмеженої граничної суми не входять суми допомоги з тимчасової непрацездатності та оплати щорічної відпустки.

Крім того, Постановою № 334 на період карантину частково зупинено дію ще одного урядового рішення, а саме п. 2 постанови КМУ від 05.02.20 р. № 141 «Питання умов і розмірів оплати праці керівників суб'єктів господарювання державного сектору економіки», згідно з яким визначений у контракті з керівником суб'єкта господарювання державного сектору економіки місячний заробіток обмежувався розміром 1 250 000 грн.

Виходить, що місячний заробіток, скажімо, посадовця «Укрзалізниці» протягом карантину становитиме не більш як 47 230 грн.

Стосовно банків, то розпорядженнями КМУ від 29.04.20 р. № 477-р, № 478-р, № 479-р рекомендовано наглядовим радам акціонерних товариств («ПриватБанк», «Укресімбанк» та «Ощадбанк») забезпечити в межах власних повноважень виплату голові та членам правління цих банків зарплати в розмірі, що не перевищує 47 230 грн. Членам наглядових рад цих банків рекомендовано забезпечити вжиття заходів, спрямованих на отримання сум винагороди в таких самих максимальних розмірах.

Чи попереджувати заздалегідь працівників про зменшення їхнього заробітку?

Дійсно, за ст. 29 Закону від 24.03.95 р. № 108/95-ВР «Про оплату праці» про нові або про зміну діючих умов оплати праці в бік погіршення роботодавець зобов'язаний повідомити працівника щонайменше за 2 місяці до їх запровадження або зміни. Аналогічна норма також є у ст. 103 КЗпП.

Однак зміни, що вносяться Законом № 553, не стосуються умов оплати праці.

Отже, роботодавці, незалежно від того, чи вони належать до бюджетної сфери, чи є державними підприємствами, у квітні та надалі до завершення карантину повинні застосувати до всіх працівників обмеження заробітку – не більше 47 230 грн. Попереджувати працівників за два місяці не потрібно.